

JÓZEF XIĄŻE PONIATOWSKI

MINISTER WOJNY, GENERAL DYWIZYI. DOWODZCA PIĄTEGO KORPUSU
WIELKIEGO WOYSKA, WODZ NACZELNY SIŁY ZBROYNÉY NARODOWEY,
RYCERSTWA POLSKIEGO REGIMENTARZ GENERALNY
KAWALER WIELU RÓŻNYCH ORDERÓW.

L I S T O K O L N Y

do Marszałków Pospolitego ruszenia Departamentów.

Konfederacya Generalna Królestwa Polskiego na posiedzeniu Rady swoiey Generalney dnia 20. Miesiąca i roku terażnieyszych odbytem, uchwaliwszy w walnéy potrzebie swoiey Oyczyzny pospolite Ruszenie dla obrony granic Kraiu od napadu nieprzyacielskiego, i Was, iako z Cnot Obywatelskich i przywiązania do niey dobrze sobie znanych i zaufanych, mianowawszy tegoż Pospolitego ruszenia po Departamentach Marszałkami, czego dowodem iest przyłączony tu Patent, raczyła na moią chlubę i zaszczyt powołać mię na Regimentarza Generalnego, oddając mi w naywyższe dowództwo Rycerstwo Polskie, i przydając w pomoc temu dowództwu Xiążęcia *Eustachego Sanguszkę*, Obywatela i Żołnierza w dawniey poprzednich o byt Oyczyzny rozprawach dzielnie zasłużonego, a mego niegdy trudów woiennych towarzysza. —

Gdzie idzie o ratunek Oyczyzny, dobycie Oręża powinno namysł wyprzedzać. — Rozwazać i radzić należy do Oyców Oyczyzny i do przełożonych Kraiu, nam w udziale pozostało tylko posłuszeństwo; nie oglądając się więc na moie siły i sposoby, ani na moią w miarę ogromu powinności nieudolność, powodowany iedynie smutnemi okolicznościami, w których się Oyczyzna zagrożona zewsząd w tey właśnie chwili znayduje, przyjąłem z ochotą trudne obowiązki, do których Mię wezwała, i ofiarowane mi dowództwo nad Pospolitem ruszeniem obeymuię; o czém WWMCPanów ninieyszym moim Okólnym Listem uwiadomiałem, wyznaczam Im za Epokę rozpoczęcia zaciągu tegoż Pospolitego Ruszenia, dzień 10. blisko następującego Miesiąca i Roku.

Konfederacya Generalna Królestwa Polskiego w swoiey pod dniem wyżey wymienionym Odezwie, tu także przyłączonéy, wytłómaczyła iuż wymownie i dostatecznie Narodowi Uchwały swoiey powody, pobudki i zasady. — Chcieć do nich cóżkolwiek przydać, byłoby przedsięwzięciem bez potrzeby, usiłowaniem nad możność; a co więcéy zapęd nowych pobudek, ubliżałby świętości zamia-

ru i uroczyste śluby Polaków, tak wspaniałemi i licznemi Ofiarami dowodne, poddawałby pod wątpliwość, którzy to, co swojej Ojczyźnie są winni, mają czytelnym w uczuciach swego serca i w właściwej samym sobie jedynie szlachetności. — Nie wątpiąc przeto bynajmniej o WWMCPanów Obywatelstwie, ani o gorliwych ich chęciach dokonania tego, do czego iścieście wezwani i umocowani; dołączam Im w sposobie dodatku do urzędzeń ogólnych Konfederacyi Generalnéy na dniu 20. Miesiąca i roku bieżącego wydanych, moje szczególne przepisy iak następują: —

- 1mo. Marszałkowie Departamentów stanąwszy na miejscach swego przeznaczenia, wybiorą Miasto naystosowniejsze do zebrania Pospolitego ruszenia swego Departamentu, i o wybraném Regimentarza Generalnego natychmiast uwiadomią. —
2. Obowiązani są, ograniczywszy liczbę chorągwi swego Departamentu, przedstawić Regimentarzowi Generalnemu w miarę potrzeby, każdy względnie siebie, zdolnych i ufność powszechną posiadających Obywatelów na Rotmistrzów i Chorążych. —
3. Żaden Zbiór Pospolitego ruszenia nie może zawiązywać się w Chorągiew, ani sobie przywłaszczać iey Imienia, jeżeli liczba Rycerzów niedochodzi naymniey sto Głównych. —
4. Chorągiew ma mieć iednego Rotmistrza, iednego Chorążego, iednego Namiestnika z rangą Porucznika, i sześciu Pod-Namiestników z rangą Podporuczników.
5. Namiestnik i Pod-namiestnicy pełnić będą w swoich Chorągwiach służbę Pod-officerów; wybiera ich z naywaleczniejszych Obywatelów Marszałek Departamentu, i swoim mianowaniem upoważnia. —
6. Lubo na mocy Artykułu 14. Urzędzeń Konfederacyi Generalnéy Officerowie pospolitego ruszenia nie będą mogli w żadnym przypadku dowodzić Woysku liniowemu, chyba żeby który z nich został wyraźnie do tego od Regimentarza Generalnego wezwany, mimo to iednak przy wszystkich uroczystych obchodach i paradach Woyskowych, pospolite ruszenie, iako istotna część Narodu, mieć będzie pierwszeństwo przed Gwardyą Narodową i Woyskiem liniowem.
7. Marszałkowie, Rotmistrzowie i Chorążowie używać będą naramników włóczkowych z bullionami lub niciami złotemi albo srebrnymi stopniom Woyska liniowego przepisanimi, ale skromnie urządzonemi, nie dla żadney między Obywatelem a Woyskowym różnicy, bo iak iednych tak drugich wspólne iednoczy powołanie, ale dla ochrony pieniędzy, któreby w niedostatku Fabryk w Kraiu, za Granicę przeszły.
8. Marszałkowie urządzają, żeby o sile chorągwi swoich co pięć dni od Rotmistrzów odbierać mogli rapporta.
9. Sami obowiązani są takie rapporta przed 1. i 15 każdego Miesiąca o sile pospolitego ruszenia swego Departamentu przesyłać Regimentarzowi Generalnemu, z wyszczególnieniem liczby każdéy oddzielnéy chorągwi.
10. Skoro odbiorą rozkaz wyruszenia chorągwi, powinni z naywiększą pilnością wyprawić ją w drogę i urządzić marsz iey w sposób, iżby Rycerze do obrony Kraiu powołani, nie stali się ciężarem ani Wsiom ani Miasteczkom.

11. Uroczystym obowiązkiem Marszałków będzie utrzymywać w ścisłej karności i posłuszeństwie swoich pod rozkaznych, zapobiegając, żeby się żaden nie mieszał do Rządu wewnętrznego Departamentów i szanował Władze od JKMci dla porządku i dobra Obywatelów i Mieszkańców ustanowione.
12. Gdyby ktokolwiek z pospolitego ruszenia zapominając o zamiarze swego powołania, a idąc za pochopem namiętności powążył się wymaganiem rzeczy nad prawo, bądź uciążliwym Kraiowi, albo krzywdzić Obywatelów i mieszkańców, ma być natychmiast doniesiony Regimentarzowi Generalnemu, który znalazłszy go winnym, iako niegodnego imienia Rycerza z niesławą oddalić rozkaże, albo w miarę wielkości występku odda go pod Sąd Wojskowy.
13. Marszałkowie, Rotmistrzowie i Chorążowie pilne mieć oko powinni na cały obwód Kraiu ich zaciągowi ograniczonego i czuwać, żeby żaden z włóczęgów pod pozorem należenia do pospolitego ruszenia, przez wybieranie opłat, żywności, furazu, żądanie kwater i podwód, Wsiom i Miasteczkom nie dokuczał; każdy taki złapany na uczynku, ma być z wywodem słownym pod strażą Sądowni prevotalnemu do Warszawy odesłany, który go przekonanego o łupiestwo Obywatelów, dosyć licznymi ofiarami obarczonych, w 24. godzinach na więzienie, a w miarę zbrodni i na rozstrzelanie wskaże.
14. Tym końcem każdy Marszałek porozumie się z Prefektem, iako Naczelnikiem swego Departamentu, względem obmyślenia wzoru i kształtu tak passportów iako i rozkazów, iżby Władze Cywilne i Gminy o nich uwiadomione, mogły rozpoznać rzetelność od fałszu i imać tych, coby bez prawa uciążać Obywatelów i Mieszkańców powążyli się.
15. Nie wolno będzie nikomu z Pospolitego ruszenia brać podwód, nie będąc na przełożenie Marszałka upoważnionym do ich wzięcia od Prefekta miejscowego, albo Jego Zastępcy.
16. Ponieważ na mocy Artykułu 12. Urzędzeń Konfederacyi Generalnéy, Władze miejscowe obowiązane są na wezwanie Regimentarza Generalnego dostarczać Pospolitemu ruszeniu kwater i Żywności, przeto Marszałkowie ułożą z Prefektami Departamentów ilość téy żywności, nie przechodzącą ilości stopniom liniowego Woyska przepisanej, i środki do iéy pobierania w sposób naydogodniejszy, iżby uniknąć nadużycia, a pofolgować niedostatkowi Kraiu. — Żywność ta na cztery dni wydawana, nie może być pobierana, iak za bonami Marszałków, Rotmistrzów, lub ich zastępców, odpowiedzialnych za iéy przebor nad rzeczywistość, które zprawdzane być powinny przez Urzędników, lub Obywatelów wyraźnie do tego od Prefekta Departamentu wskazanych i umocowanych, przed któremi Siła Zbroyna na wezwanie przez Nich Dowódcy na piśmie wystąpić w każdym czasie dla odbycia naoczego popisu obowiązana będzie.
17. Żaden członek pospolitego ruszenia bądź w Mieście, bądź na Wsi, nie może więcej żądać od Właściciela lub posiadacza Domu, w którym jest zakwaterowany, prócz dachu, ognia, i wody.
18. Podległość pospolitego ruszenia idzie od dołu do gory tém samém stopniowaniem, iak w Woysku liniowém; Podnamiestnicy podlegają Namiestnikom, Namiestnik Chorążemu, Chorąży Rotmistrzowi, Rotmistrz Marszałkowi, a Marszałkowie z całym pospolitem ruszeniem Regimentarzowi Generalnemu,

albo w przypadku Jego Zastępcy Vice-Regimentarzowi. Wyższy ma władzę bezpośrednią nad wszystkimi po sobie niższymi.

19. Tém samém stopniowaniem iść powinny przełożenia Członków pospolitego ruszenia przez ich starszych aż do Regimentarza Generalnego.
20. Konfederacya Generalna Artykułem 23. swoich Urzędzeń obowiązała Marszałków do czuwania iżby zawiązywanie się pospolitego ruszenia nie było na przeszkodzie Władzom miejscowym w wybieraniu przez Nie popisowych, w formowaniu Gwardyi Narodowy pieszey i iezdny, iako i lekkiy konnicy przez Rząd nakazanych; zechcą więc Marszałkowie za Naturalnych Członków pospolitego ruszenia uważać tych tylko, których taż Konfederacya w Artykułach 1. i 2. wskazała, iako i ochotników Artykułem 15. dozwołonych, iezeli przez władze miejscowe do Zaciągów Rządowych w niniejszym Artykule wzmiankowanych powołani nie są.
21. Nakoniec nie będzie zbytęczą rzeczą ponowić tu, co Konfederacya Generalna w Artykule 19. postanowiła, że pospolite ruszenie podlega rygorowi praw Wojskowych, oraz ostrzedz, że wedle nich w wszelkich przewinieniach, występkach i zbrodniach ściśle sądzone będzie.

Te są przepisy które na prędce wyłożyć WWMCPanom uznałem moim obowiązkiem, a które żeby ściśle zachowane były, mieć chcę do wiadomości pierwszych i następnych pospolitego ruszenia zawiązków podane i przez WWMCPanów iako i Ich Officyerów troskliwie przestrzegane i dopilnowane. W wszelkich wypadkach i wątpliwościach, którychby niniejsze Urządzenie iako przepomnianych, albo nieprzewidzianych nie obeymowało, zechcecie WWMCPanowie udawać się do Mnie, oczekując mego rozwiązania i dalszych dla siebie rozkazów.

Dan w Warszawie dnia 24. Miesiąca Grudnia 1812.

JÓZEF XIĄŻE PONIATOWSKI.